

DAG VAN DE GEHANDICAPTEN: KINDEREN MET EEN HANDICAP

3 december

doelgroepen doelstellingen vakken kerndoelen

Gehandicapt

In 1992 hebben de Verenigde Naties 3 december uitgeroepen tot de Internationale Dag van de Gehandicapten (International Day of Disabled Persons). Op deze dag vragen de Verenigde Naties speciale aandacht voor de positie van gehandicapten in de wereld. In deze lesbrief kijken we met name naar kinderen met een lichamelijke handicap in Nederland en gaan we kort in op de positie van gehandicapte kinderen én volwassenen elders op de wereld. We sluiten de lesbrief met de Verklaring van de Rechten van de Gehandicapte Mens die de VN op 9 december 1975 hebben opgesteld.

Doelgroep

Leerlingen van de groepen 7 en 8 van het basisonderwijs (10-12 jaar)

Vakken en kerndoelen

Leergebiedoverstijgende kerndoelen:

Sociaal gedrag

- 5 De leerlingen leveren een positieve bijdrage in een groep:
- ze gaan respectvol met de anderen om;
  - ze handelen naar algemeen geaccepteerde normen en waarden;
  - ze houden rekening met gevoelens en wensen van anderen;

Oriëntatie op mens en wereld

Samenleving

- 16 De leerlingen kunnen enkele aspecten van groepen in onze samenleving beschrijven waaronder in elk geval:
- kenmerken van leefeenheden, overeenkomsten en verschillen;
  - enkele vormen van groepsgedrag en factoren die daarvoor bepalend zijn;
  - discriminatie en tolerantie;
  - emancipatie.

Gezond en redzaam gedrag

24 De leerlingen weten dat zijzelf en andere mensen sociale en affectieve behoeften hebben:

- ze kunnen opkomen voor zichzelf;
- ze kunnen rekening houden met anderen.

Doelstellingen

- De leerling zonder handicap maakt kennis met leerlingen met een handicap om de integratie van beide groepen te bevorderen
- De leerling raakt door praktische opdrachten en oefeningen bekend en doet ervaringen op met handicaps en hulpmiddelen
- De leerling is zich bewust van situaties die mensen met een lichamelijke handicap in hun dagelijkse leven tegenkomen
- De leerling denkt na over mogelijke oplossingen voor bovengenoemde situaties

Dank

Voor deze lesbrief is gebruik gemaakt van twee lespakketten en ervaringen van leden van de Werkgroep Integratie Gehandicaptten (WIG) in Nijmegen. We danken met name Bart Borganjen.

Unicef, de VN, Vi-taal, WIG, Angelica Bauer en Willem Janssen hebben ons enkele illustraties geleverd voor deze lesbrief.

Werkgroep Integratie Gehandicaptten (WIG)
Julianaplein 1
6524 AG Nijmegen
Tel: (024) 365 01 00
Fax: (024) 322 65 88
E-mail: info@wig.nl
<http://www.wig.nl/>

W

Werkbladen

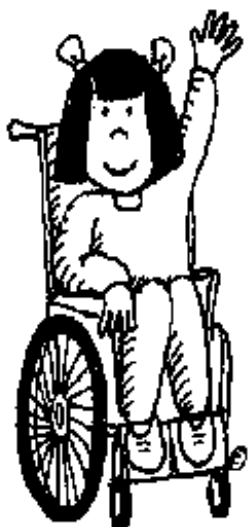
DAG VAN DE GEHANDICAPTEN:
KINDEREN MET EEN HANDICAP

Het verhaal van Fenny

Fenny is 11 jaar en woont in Boxmeer.

"Ik zit in groep 7 en het leukste op school vind ik tekenen, knutselen en documentatie. Binnenkort krijgen we EHBO en dat lijkt me ook heel leuk. Mijn moeder brengt me altijd met de auto naar school. Het gebouw is aangepast, zodat ik er met mijn rolstoel makkelijk in kan. Er zijn hellinkjes gekomen bij de ingang van de school en de klas en bij de wc hebben ze beugels gemaakt. Ik heb een aparte tafel die schuin kan staan. Alleen moet je wel oppassen, want af en toe leg je er dingen op en als ze dan net de tafel schuin hebben gezet, dan ligt het op de grond.

De meeste kinderen zitten al vanaf groep 1 bij mij in de klas. Ze vonden het niet vreemd in het begin dat ik in een rolstoel zit. Mijn klasgenoten en de leraren behandelen mij net als andere kinderen. Als ik niet luister of zo, krijg ik dezelfde straf. Ik wil graag met mijn klasgenoten naar de middelbare school in Boxmeer, want die school is dichtbij.

Wij doen op school steeds minder spelletjes. We praten en we rennen een beetje heen en weer. Daar rijd ik dan gewoon achteraan. Zij kunnen wel harder rennen, maar als ze mij bij willen houden, moeten ze stevig doorlopen. Ik kan het ook langer volhouden. Het afgelopen jaar heb ik met iemand uit mijn klas en met mijn moeder de avondvierdaagse gelopen, 15 kilometer. Wij moesten een tang meenemen om het prikkeldraad door te knippen, omdat ik er anders niet door kan. Het hekje waar de anderen doorheen gaan, is te smal voor mij.

Ik lees veel kinderboeken en ik speel elke dag keyboard. Daarvoor heb ik een keer week les op de muziekschool. Ik speel bijvoorbeeld liedjes van de Beatles, Abba en Elvis Presley en ik probeer ook wel eens nummers die ik op de radio hoor na te spelen. Mijn moeder brengt me en haalt me meestal met de auto omdat ik een druk leven heb. Ik heb drie keer in de week fysiotherapie omdat mijn handen verkrampd zijn en ik anders niet kan spelen, vooral niet als het koud weer is. Zwemmen is ook een echte hobby. Dat doe ik op zaterdag.

Kinderen die mij niet goed kennen, weten soms niet waar ik aan mee kan doen met spelen. Ik heb een keer kinderen het bos in zien schieten die niet met mij wilden spelen. Dan ga ik naar iemand anders toe, maar het is niet echt leuk."

1. Welke handicap heeft Fenny?
2. Welke hulpmiddelen gebruikt zij?
3. Met welk vak kan Fenny op school niet of moeilijk meedoen?
4. Zijn er spelletjes die Fenny niet kan doen? Welke spelletjes kun je wel met haar doen?
5. Welke hobby kun je niet of moeilijker doen als je in een rolstoel zit?
6. Fenny komt bij jou op bezoek. Ga na wat er in jouw huis wel en niet moet gebeuren om Fenny te kunnen ontvangen.

Kruip in de huid van Fenny

- A. Je zit in een rolstoel en hebt voor je bezoek een kopje water ingeschonken. Breng dit nu van de 'keuken' naar de 'kamer', die ongeveer drie meter verderop ligt.
- B. Je zit in een rolstoel en trekt een jas uit (de jas is dicht).
- C. Je bent aan het winkelen in je rolstoel en je moet geld uit je tas hebben, die achter aan je rolstoel hangt.
- D. Je rijdt in een rolstoel door een overvolle winkel. Probeer je een weg te banen zonder iets of iemand aan te raken. Zet hiervoor twee stoelen een halve meter naast elkaar. Draai daar achtjes omheen.
Of: alle medeleerlingen lopen door de klas en maken het jou in de rolstoel moeilijk.
- E. Rij naar de deur, open de deur, ga naar de gang en maak de deur weer dicht.
- F. Ga met de klas in een rij staan, twee stappen tussen elke leerling. Iemand in een rolstoel heeft een bal op schoot. Rij tussen de anderen door. Wanneer de bal valt, mag de volgende het proberen.
- G. Help iemand in een rolstoel zijn of haar jas aan en uit te trekken.
- H. Duw iemand voort in een rolstoel.

7. Welke van de opdrachten A-H vond je moeilijk om te doen? Waarom?

Het verhaal van Richard

Richard is 12 jaar en woont in Doetinchem.
"Hallo, ik ben Richard. Ik woon in Doetinchem en daar zit ik ook op de basisschool. Ik fiets eigenlijk altijd alleen naar school. Dat is natuurlijk niet zo gezellig. Op school gaat het wel goed. Van rekenen weet ik nog niet zoveel af, maar het schrijven gaat heel goed. Vanmorgen hadden we een proefwerk over Amerika. Omdat ik slecht zie, moest de kaart voor mij vergroot worden. De lijntjes van de grenzen vielen een beetje weg door het vergroten. Maar ach, ik weet toch wel waar Noord- of Zuid-Amerika ligt.

De groep waarin ik zit is groot, 32 kinderen. De meester is wel streng. Dan kun je merken omdat er veel kinderen na schooltijd strafwerk moeten maken. Natuurlijk hoor ik daar (meestal) niet bij. Ik doe eigenlijk gewoon aan alles mee. Een paar dingen zijn anders. Er zijn kleuren op het bord die ik niet kan zien, zwart zie ik ook niet. Dus als de meester iets met paars schrijft, zeg ik gewoon 'Meester, dat kan ik niet zien'. Ik heb ook een speciale atlas en een vergrotingsprogramma op de computer. Daarmee kan ik stukjes tekst heel groot in beeld krijgen.

Als ik thuis ben, speel ik vaak op mijn kamer. Ik heb thuis ook een computer, maar eerlijk gezegd speel ik daar alleen spelletjes op. Ik lees graag, of ik teken. En ik heb een verkleeddoos. Het liefst doe ik Batman.

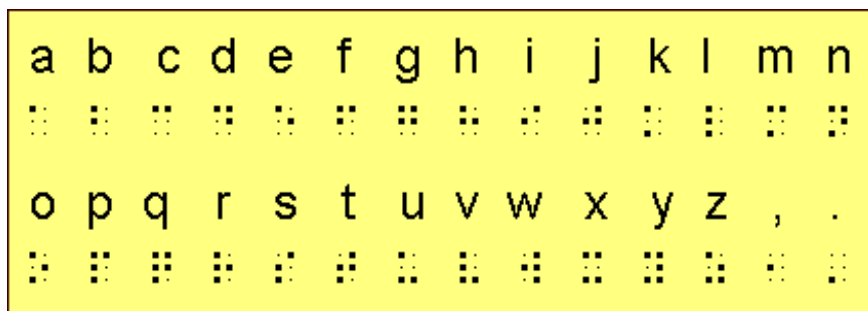
Buiten kan ik wel met de bal spelen. Ik heb er een die extra fel gekleurd is, maar die is weer niet zo geschikt als voetbal. Gisteren heb ik gehonkbald. Die bal was grijs en de knuppel ook. Dat was wel lastig.

Ik zit ook op judo. Binnenkort ga ik op voor de gele band. Dat gaat goed, maar alleen legt de judoleraar wel eens wat uit dat zo snel gaat dat ik het niet kan volgen. Dan doet hij het later nog een keer en dan wat langzamer. Die gele band haal ik wel."

opdracht

1. Welke handicap heeft Richard?
2. Wat is het verschil tussen blind en slechtziend?
3. Welke hulpmiddelen gebruikt hij? Welke ken je er nog meer voor blinden en slechtzienden?
4. Zijn er spelletjes die Richard niet kan doen? Welke spelletjes kun je wel met hem doen?
5. Welke hobby kun je niet of moeilijker doen als je slecht ziet?
6. Op welke twee manieren kan iemand die blind is op straat de weg vinden?
7. Richard komt bij jou op bezoek. Ga na wat er in jouw huis wel en niet moet gebeuren om Richard te kunnen ontvangen.

DAG VAN DE GEHANDICAPTEN: KINDEREN MET EEN HANDICAP

Het braille-alfabet: elk leesteken bestaat uit een blokje van zes punten, waarvan een of meer of meer punten wel en de andere niet te voelen zijn.

Kruip in de huid van Richard

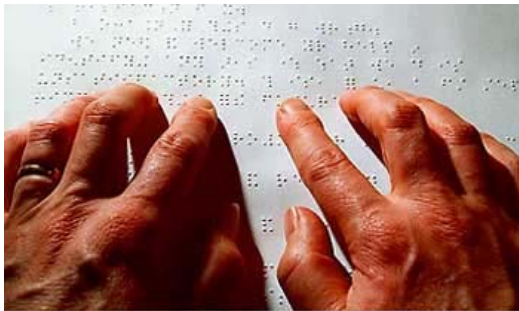
- A. Iemand gaat in de kring zitten en wordt geblinddoekt. Één voor één nemen medeleerlingen achter hem/haar plaats. Hoeveel leerlingen zijn er achter je gaan zitten?
- B. Schenk geblinddoekt voor jezelf een kopje water uit een theepot. Het kopje moet netjes vol zijn.
- C. Probeer geblinddoekt te voelen hoeveel geld er in de portemonnee van de leerkracht zit.
- D. Loop een stukje met de blindenstok.
- E. Je doet je ogen dicht. De leerkracht tikt een leerling aan dat hardop tot drie telt. Dan mogen de ogen weer open. Wie was het?
- F. Je krijgt geblinddoekt een aantal voorwerpen te voelen, ruiken of proeven. Kun je raden wat het is?

geblinddoekt

- G. Je hebt een dobbelsteen op de grond laten vallen. Je ziet slecht. Je kunt alleen recht voor je uit kijken. Raap de dobbelsteen op, waarbij je één oog dicht houdt en met het andere oog door een closetrol kijkt.

H.

Het braille-alfabet (zie vorig werkblad):
Maak een woord of zin in braille. Anderen moeten jouw tekst proberen te lezen.

- I. Ga twee aan twee staan. De een sluit de ogen, de ander geleidt hem/haar door de ruimte.
  - Wisselen, maar nu zonder te weten door wie je geleid wordt
  - Wisselen, maar nu alleen leiden d.m.v. contact via het topje van de vinger
  - Wisselen, maar nu leiden zonder lichaamscontact, maar met geluid (bijvoorbeeld achter je eigen naam aanlopen)
- J. De spelers verspreiden zich door het hele lokaal. Op een teken van de leerkracht sluit iedereen zijn ogen en loopt door de ruimte. Je hoort elkaar lopen. De bedoeling is lichaamscontact te vermijden. Leerlingen die tegen elkaar aan lopen gaan aan de kant staan. Wanneer je tegen iets aanloopt, mag je verder gaan.

- 8. Welke van de opdrachten A-J vond je moeilijk om te doen? Waarom?

Het verhaal van Lieke

Lieke is 10 jaar en woont in Nijmegen

"Ik woon in een hoekhuis in een kleine straat in Nijmegen. Schuin tegenover ons huis staat de school. In de klas zitten we in een hele rits naast elkaar en moeten we stil zijn met het werk. Soms praten we ook in een grote kring, bijvoorbeeld over wat er op het Jeugdjournaal is geweest. Ik vind het altijd fijn als de leerlingen gewóón praten. Ze moeten niet schreeuwen, want dat doet pijn in mijn oor. De leerlingen weten dat wel, maar toch gillen ze nog wel eens in mijn oor. Ik heb een gehoorapparaat. Dit apparaat zorgt ervoor dat alle geluiden harder klinken."

Lieke heeft geleerd om de klanken van woorden na te doen. Zo heeft ze leren praten. En als ze iets niet verstaat, kan ze liplezen en kijken naar wat mensen zeggen. Maar dan moeten ze haar wel aankijken en duidelijk praten.

"En weet je wat ook ik ook kan doen? Als er teveel herrie is, dan zet ik het gehoorapparaat uit, want anders doet het teveel pijn aan mijn oren. Als de herrie weer weg is, zet ik hem gewoon weer aan.

In het speelkwartier gaan we vaak voetballen, knikkeren of touwtje springen. We hebben ook een hoog en een laag klimrek en een wipwap, maar die is al kapot.

Ik ben ook met school wel eens op kamp geweest en ook met de scouting, want daar zit ik op. In de zomer gaan we een hele week weg. We doen dan haantje pik, spijkerpoepen, ballonnen scheren en met eieren lopen.

Soms word ik wel eens geplaagd op scouting. Dan zeggen ze: 'dove kwartel, heb je het weer niet verstaan?' Daar word ik verdrietig van, maar nooit zo lang, omdat andere kinderen die zoiets zeggen zelf maar dom zijn.

Weet je wat ik soms doe? Dat mag je niet verder vertellen hoor? Als mijn moeder iets vraagt, waar ik geen zin in heb, dan doe ik net of ik het niet hoor. 'O', zeg ik dan, 'ik heb het niet gehoord. De batterij was zeker leeg.'"

1. Welke handicap heeft Lieke?
2. Wat is het verschil tussen doof en slechthorend?
3. Welke hulpmiddelen gebruikt zij?
4. Zijn er spelletjes die Lieke niet kan doen? Welke spelletjes kun je wel met haar doen?
5. Welke hobby kun je niet of moeilijker doen als je slechthorend bent?
6. Noem enkele geluiden op die belangrijk zijn om te kunnen horen.

Kruip in de huid van Lieke

- A. Iedereen zit verspreid door de klas en praat met elkaar. Probeer een boodschap ongeschonden van achter naar voren door te geven. Je mag niet schreeuwen.
- B. Maak een zin aan de hand van het handalfabet (zie werkblad 8). De andere leerlingen moeten raden wat je 'zegt'.
- C. Probeer d.m.v. gebarentaal een beroep of sport uit te beelden.
- D. Probeer d.m.v. gebarentaal de volgende zinnen en situaties uit te beelden:
  - Ik heb het koud
  - Ik ben moe
  - Je mag niet meespelen
  - Ik wil je een geheim vertellen
  - Ik woon in een groot huis, we hebben een hond en een kat
  - Ik loop in de supermarkt en zoek chocolade-ijs
- E. Je bent doof en doet mee aan een voetbal- of basketbalwedstrijd. Bedenk een alternatief om het fluitsignaal van de scheidsrechter te vervangen.
- F. Teken op papier iets wat je over jezelf wilt vertellen, bijvoorbeeld waar je woont en wat je hobbies zijn.
- G. Zet een zin om in tekeningetjes op het bord. De anderen proberen te raden wat de zin is.
- H. De hele klas zit in een kring. Je leraar zegt zonder geluid te maken een naam hardop. Als je denkt dat jouw naam genoemd wordt, mag je gaan staan.

7. Welke van de opdrachten A-H vond je moeilijk om te doen? Waarom?

Praten in gebarentaal

Handalfabet

Het Nederlands handalfabet is een onderdeel van de Nederlandse Gebarentaal (NGT). De NGT heeft voor alle begrippen een gebaar, terwijl het handalfabet voor elke letter van het alfabet een aparte handvorm heeft. Net zoals de gebarentaal is het handalfabet niet internationaal. Elk land heeft dus zijn eigen gebarentaal en zijn eigen handalfabet.

Het handalfabet wordt vooral gebruikt als hulpmiddel voor het spellen van namen, straatnamen, enz. Met name horende mensen gebruiken het ook voor het spellen van woorden waarvoor ze het gebaar (nog) niet weten. Maar het spellen van een woord duurt veel langer dan het maken van het gebaar voor dat woord, dus het is een tijdrovende manier.

Het handalfabet is redelijk snel te leren. Er zijn precies 26 handvormen; één voor elke letter van het Nederlandse alfabet. Het leren van de Nederlandse Gebarentaal duurt langer, want het bestaat uit honderden gebaren en een eigen grammatica. Net zoals het Nederlands ook uit honderden woorden en een eigen grammatica bestaat.

De regels voor het spellen met het handalfabet (vingerspellen) zijn als volgt:

- Vingerspellen doe je met één hand. Het maakt niet uit of dat de rechter- of de linkerhand is.
- Houd de hand ontspannen op schouderhoogte met de handpalm naar je gesprekspartner(s) gericht. Let er -zeker in het begin- op dat je je hand, arm en schouder niet verkramp.
- Vorm de letters door alleen je vingers te bewegen en je arm op dezelfde plaats te houden. Het is dus niet nodig om je hand bij elke letter naar voren te bewegen.
- Spel de letters in combinaties van lettergrepen en houdt tussen verschillende woorden een korte pauze. Spel dus 'A-MERS-FOORT' en 'STOP-CON-TACT'.
- Spreek bij het spellen ook altijd het woord uit. Doe dit op dezelfde manier als het spellen zelf. Zeg dus 'Urk' in plaats van 'U-R-K' en 'Am-ster-dam' in plaats van 'A-M-S-T-E-R-D-A-M'.

(Tekst Oorakel)

Is onze school geschikt voor mensen met een handicap?

We verdelen de klas in groepjes van drie leerlingen. De groepjes krijgen een van de volgende drie thema's toegewezen:

1. Rolstoelgebruikers
2. Blinden en slechtzienden
3. Doven en slechthorenden

Verschillende groepjes kunnen hetzelfde thema hebben, maar elk groepje gaat zelfstandig op pad.

Rolstoelgebruikers

Als je in een rolstoel zit, is het soms wel lastig om ergens bij te kunnen komen. Ga op onderzoek in jullie eigen school en kijk of leerlingen in een rolstoel overal bij kunnen komen. Soms moet je goed kijken, soms moet je iets opmeten, soms moet je wat navragen. Veel succes!

☐ Is er een invalidenparkeerplaats dicht bij het schoolgebouw?	ja / nee
☐ Kan de rolstoel gemakkelijk de stoep op?	ja / nee
☐ Is de weg naar het gebouw vrij van hindernissen?	ja / nee
☐ Is de toegangsdeur drempelvrij?	ja / nee
☐ Is er een hellingbaan, zodat je met de rolstoel gemakkelijk naar binnen kunt?	ja / nee
☐ Is de ingang breder dan 85 centimeter?	ja / nee
☐ Zijn de drempels in het gebouw lager dan 2 centimeter?	ja / nee
☐ Zijn de gangen in het gebouw minimaal 120 centimeter breed?	ja / nee
☐ Is er een toilet voor rolstoelgebruikers?	ja / nee
☐ Is er een telefoon waar je in een rolstoel gemakkelijk bij kunt?	ja / nee
☐ Kan iemand in een rolstoel gemakkelijk bij de kapstok?	ja / nee
☐ Als de school meer verdiepingen heeft, is er dan een lift?	ja / nee

Invalidenparkeerplaats

Invalidentoilet

DAG VAN DE GEHANDICAPTEN: KINDEREN MET EEN HANDICAP

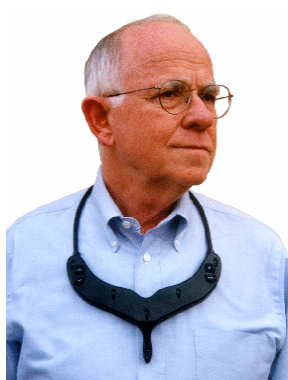
Blinden en slechtzienden

Kijk of blinden en slechtzienden de weg goed kunnen vinden op jullie school.

☐ Is er een bewegwijzering in de school?	ja / nee
☐ Is de bewegwijzering (informatieborden) goed leesbaar?	ja / nee
☐ Zijn er leuning bij de trappen?	ja / nee
☐ Zijn de gangpaden vrij, staat er niets in de weg?	ja / nee
☐ Schrijven de leraren duidelijk en overzichtelijk op het bord?	ja / nee
☐ Leest de leraar hardop voor wat hij schrijft?	ja / nee

Zo duidelijk genoeg?

Met een draagbare microfoon

Doven en slechthorenden

Is jullie school goed voor kinderen die doof zijn of slecht kunnen horen?

☐ Is er een telefoon met een versterker?	ja / nee
☐ Is er een bewegwijzering in de school	ja / nee
☐ Spreken de leraren duidelijk en met het gezicht naar de klas toe?	ja / nee
☐ Zijn de leraren bereid een draagbare microfoon te dragen?	ja / nee

opdracht

1. We stellen een eindoordeel op. De groepen doen verslag aan de hele klas. Zijn jullie tevreden? Is jullie school toegankelijk voor gehandicapte kinderen? Welk cijfer geven jullie de school daarvoor (tussen 1-10)?
2. Als jullie school geen 10 haalt, kunnen we daar misschien iets aan doen. We gaan een brief schrijven naar de directie van de school. Geef in de brief aan welke verbeteringen jullie voorstellen. Geef ook aan waarom.
3. Ontwerp een pictogram waarmee je aangeeft dat de school toegankelijk is voor gehandicapten.
4. Maak een tekening die uitbeeldt hoe kinderen met en zonder handicap samen op het schoolplein kunnen spelen.
5. 3 December is de 'Internationale Dag van Gehandicapten'. Vind je het belangrijk dat er dan speciale aandacht voor gehandicapten is? Waarom?

Regels voor de bescherming van gehandicapte kinderen en volwassenen

Jullie hebben een aantal verhalen gelezen van gehandicapte kinderen in Nederland. Gehandicapten zijn natuurlijk ook mensen en ook voor hen gelden de mensenrechten (en kinderrechten als het om gehandicapte kinderen gaat). En net als niet-gehandicapte mensen gaan gehandicapte kinderen gewoon naar school en hebben veel gehandicapte volwassenen gewoon een baan. Maar gehandicapten zijn tegelijkertijd een speciale categorie mensen. Vanwege hun handicap hebben ze extra bescherming nodig.

De mensenrechten staan opgeschreven in een aparte tekst: de *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens* (universeel = het geldt voor iedereen). Deze tekst is in 1948 opgesteld door de Verenigde Naties. De naam van de organisatie zegt het al: de naties (= staten, landen) van de wereld werken hier samen, ze hebben zich verenigd.

Een voorbeeld van een mensenrecht uit de *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens* is artikel 19: "Je hebt het recht om te denken en zeggen wat je wilt"

In 1959 hebben de Verenigde Naties 10 kinderrechten opgeschreven. In 1989 zijn de kinderrechten uitgebreid tot 54 rechten. Een voorbeeld van een kinderrecht uit het *Verdrag inzake de Rechten van het Kind* uit 1989 is artikel 32: "Kinderarbeid is verboden".

1. Noem drie andere mensen- of kinderrechten.
2. Waarom is het niet toevallig dat de *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens* in 1948 is opgesteld?

In 1975 hebben de Verenigde Naties ook de rechten van gehandicapte mensen apart opgeschreven in de *Verklaring van de Rechten van de Gehandicapte Mens*. Voordat we hier naar gaan kijken, gaan we eerst zelf regels voor de bescherming van gehandicapte kinderen en volwassenen opstellen.

3. Stel met een groepje enkele rechten op die gehandicapte kinderen en volwassenen volgens jullie moeten hebben. Je kunt er een aantal halen uit de verhalen en opdrachten op vorige werkbladen, maar je kunt er ook zelf bedenken. Stel minstens drie rechten op, maar liefst nog meer.
4. Geef aan wat volgens jullie de belangrijkste drie rechten zijn. De belangrijkste zet je bovenaan, de op een na belangrijkste op de tweede plek en de op twee na belangrijkste op de derde plek. Geef ook aan waarom je die rechten het belangrijkste vindt.

Verklaring van de Rechten van de Gehandicapte Mens

1. Een 'gehandicapte persoon' is iemand die door zijn of haar handicap niet of slechts gedeeltelijk in de 'normale' maatschappij kan meedraaien. (normale = de maatschappij van alle mensen)
2. Gehandicapte mensen hebben recht op alle rechten die in deze verklaring zijn opgeschreven, ongeacht hun huidkleur, taal, godsdienst, afkomst en ongeacht of ze jongen of meisje, man of vrouw zijn.
3. Gehandicapten hebben recht op respect. Ze hebben dezelfde rechten als hun medemensen van dezelfde leeftijd.
4. Wanneer gehandicapten door de ernst van hun handicap niet ervoor kunnen zorgen dat ze dezelfde rechten als hun medemensen krijgen, moeten anderen hen helpen, om ervoor te zorgen dat ze die rechten toch krijgen.
5. Er moeten speciale maatregelen worden genomen die ervoor zorgen dat gehandicapte mensen zoveel mogelijk zelfvertrouwen krijgen.
6. Gehandicapten hebben recht op medische en geestelijke hulp. Ze hebben ook recht op hulp, revalidatie (= pogingen om iemand weer in staat te stellen zich zo goed mogelijk te redden na een ongeluk of ziekte) en een beroepsopleiding, zodat ze hun mogelijkheden zoveel mogelijk kunnen verbeteren.
7. Gehandicapten hebben recht op werk dat aansluit bij hun mogelijkheden. Voor dit werk moeten ze voldoende betaald worden. Als ze geen werk hebben, hebben ze recht op een uitkering, die zo hoog is dat ze zich goed kunnen redden.
8. Gehandicapten hebben er recht op dat bij allerlei plannen met hen rekening wordt gehouden (bijvoorbeeld: als er een nieuw gebouw wordt gebouwd, moeten de plannenmakers ervoor zorgen dat dit gebouw ook voor gehandicapten toegankelijk is en dat er speciale toiletten voor hen zijn).
9. Gehandicapten hebben het recht om samen te wonen met hun gezinnen of pleegouders. Als het niet anders kan en ze in een inrichting moeten wonen, dan moeten de omstandigheden in die inrichting zoveel mogelijk lijken op omstandigheden voor niet-gehandicapte mensen.
10. Gehandicapten moeten beschermd worden tegen uitbuiting, tegen discriminatie, beledigingen en vernederingen.
11. Gehandicapten hebben recht op goede juridische hulp als dat nodig is (bijvoorbeeld van een advocaat). Bij een proces moet de rechter rekening houden met de lichamelijke en geestelijke toestand van de gehandicapte.
12. Organisaties van gehandicapten hebben het recht om advies te geven over alle zaken die voor gehandicapten van belang zijn.
13. Gehandicapten, hun gezinnen en alle andere mensen moet worden verteld wat er in deze verklaring staat.

(aangenomen door de Verenigde Naties op 9 december 1975)

5. En? Welke van bovenstaande rechten komen overeen met de rechten die jullie zelf hebben opgesteld?
6. Vind je de rechten goed genoeg? Of zou een van jullie rechten in de verklaring moeten worden opgenomen en zo ja welke?

H

Handleiding

Vooraf

De lesbrief start met drie verhalen van kinderen met een handicap. U kunt ervoor kiezen om alledrie de verhalen in de klas te behandelen. Een goed alternatief is om de klas in groepen te verdelen en de verhalen over de groepen te verdelen (waarbij meer groepen hetzelfde verhaal kunnen krijgen). De groepen kunnen dan aan elkaar rapporteren welke handicaps de kinderen uit de verhalen hebben en met welke moeilijkheden kinderen met die handicap geconfronteerd kunnen worden. Hetzelfde geldt voor de ervaringsopdrachten ('Kruip in de huid van ...'). U kunt ze per thema uitvoeren (waarbij u niet per se alle suggesties hoeft te volgen, een keuze uit het aanbod kan ook) of achter elkaar na de drie verhalen. De ervaringsopdrachten kunnen het beste in een gymlokaal of een andere grote lege ruimte uitgevoerd worden.

Het verhaal van Fenny

Fenny zit in een rolstoel. Zij vertelt zelf haar verhaal. Met de ervaringsopdrachten ervaren kinderen wat het is om een rolstoel te moeten zitten. Voor de ervaringsopdrachten is een rolstoel nodig. Die kunt u wellicht lenen bij een kruisvereniging bij u in de buurt of via een lokale gehandicaptenorganisatie (de Chronisch zieken en Gehandicapten Raad Nederland (030-2916600) kan u verder helpen).

1. Fenny zit in een rolstoel.
2. De rolstoel zelf, een schuine tafel in de klas, beugels op de wc
3. Met gym
4. Spelletjes waarbij moet worden (hard)gelopen of waarvoor je op je voeten moet kunnen staan (zoals touwtjespringen).
5. Alle andere spelletjes (wellicht in aangepaste vorm), bordspellen
6. -
7. -

Het verhaal van Richard

Richard is slechtziend. Ook hij vertelt zelf zijn verhaal. Met de ervaringsopdrachten ervaren de kinderen wat het is om slechtziend of blind te zijn. Voor de ervaringsopdrachten is een blindenstok nodig. Die kunt u wellicht lenen bij een kruisvereniging bij u in de buurt of via een lokale gehandicaptenorganisatie (de Chronisch zieken en Gehandicapten Raad Nederland (030-2916600) kan u verder helpen). Iedere dunne, langwerpige stok kan daarvoor ook worden gebruikt.

1. Richard is slechtziend.
2. Een blinde ziet helemaal niets meer. Een slechtziende ziet nog wel iets, maar slecht. Er zijn verschillende manieren waarop een slechtziende nog ziet: door een dikke mist, met zwarte vlekken voor de ogen, weer anderen kijken als het ware door een koker of sleutelgat. Ook zijn er slechtzienden die maar de helft zien en er zijn er die de ene dag beter zien dan de andere.
3. Vergrotingen (van kaarten en van teksten), een speciaal computerprogramma, fel gekleurde voorwerpen. Hulpmiddelen voor blinden zijn een blindenstok en het brailleschrift.
4. Spelletjes waarbij je goed moet zien (zoals een raadspelletje als 'Ik zie, ik zie wat jij niet ziet') en spelletjes die snel gaan. Richard probeert wel te honkballen, maar ziet de bal amper op zich af komen.
5. Bijvoorbeeld vogels spotten, televisie kijken.
6. Iemand de weg vragen, onder begeleiding van een blindengeleidehond of op de tast (met een blindenstok bijvoorbeeld).
7. -

Het verhaal van Lieke

Lieke is slechthorend. Zij vertelt zelf haar verhaal. Met de ervaringsopdrachten ervaren kinderen wat het is om doof of slechthorend te zijn. Voor de ervaringsopdrachten zijn geen speciale hulpmiddelen nodig, anders dan het handalfabet dat u op werkblad 8 vindt.

1. Lieke is slechthorend.
2. Iemand die doof is hoort helemaal niets. Iemand die slechthorend is hoort nog wel iets. Het is niet makkelijk voor te stellen hoe een slechthorende geluiden hoort, maar het is wel na te doen. Stop je oren maar eens dicht als twee mensen voor je zitten te praten. Kun je dan nog goed volgen wie er iets zegt en waarover ze praten? Niet alle slechthorenden horen hetzelfde. De een hoort vooral lage tonen (zoals een auto die optrekt of de klanken van een basgitaar), de ander hoort verschillende geluiden, maar dan vervormd. Een gehoorapparaat versterkt harde én zachte geluiden in het oor. Je hoort dus minder goed dan een normaal kind met de eigen oren. Je kunt het vergelijken met een storende radio die niet goed op de zender staat afgesteld. Als je de radio harder zet, wordt niet alleen de muziek harder, maar ook het gekraak.
3. Een gehoorapparaat.
4. Spelletjes waarin geluiden centraal staan, zijn voor haar moeilijker (bij verstoppertje bijvoorbeeld als er 'buut vrij' wordt geroepen, is dat voor haar moeilijk te horen omdat het ver weg is; het gehoorapparaat versterkt vooral geluiden in de omgeving). Alle andere spelletjes zijn geen probleem.
5. Muziek luisteren bijvoorbeeld.
6. De schoolbel of zoemer, de deurbel, de sirene van een brandweer- of ziekenauto, enz.
7. -

Is onze school geschikt voor mensen met een handicap?

Voor deze opdracht gaan de leerlingen in groepjes het lokaal uit. U kunt deze activiteit het beste op een moment laten uitvoeren dat u anderen op school niet hindert.

5. Deze vraag is een opmaat naar de volgende werkbladen over het VN-verdrag.

Regels voor de bescherming van gehandicapte kinderen en volwassenen

U dient de werkbladen 11 en 12 los van elkaar aan uw leerlingen te geven. Pas als de opdrachten van werkblad 11 zijn behandeld, geeft u ze werkblad 12.

In de tekst wordt verwezen naar kinder- en mensenrechten. Over kinderrechten is een aparte PerDagWijzer uitgebracht (gelinkt aan 20 november). De teksten van beide verdragen (zowel de officiële teksten als in kindertaal) vindt u op internet bij:

<http://www.kinderrechten.nl/site/pages/professionals/kinderrechten/docs/IVRK.pdf>

http://www.cmo.nl/pmre/?Voor_leerlingen%3A_teksten:Kinderrechten

1. Bijvoorbeeld: recht op eten, wonen, gezondheidszorg, onderwijs
2. Na de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog.
- 3-6. -

DAG VAN DE GEHANDICAPTEN: KINDEREN MET EEN HANDICAP

Meer informatie op internet

<http://gehandicapten-kind.startpagina.nl/>
Startpagina met veel links naar Nederlandse websites

<http://www.stinafo.nl/>
Website voor volwassenen én kinderen over kinderen met een handicap

<http://www.ango.nl/>
Informatie en advies over omgaan met een handicap

<http://www.gehandicaptkind.nl/kindindex.htm>
Site van KidsQuality: advies- en onderzoeksbureau voor producten en omgevingen voor kinderen.

<http://www.rolstoelweb.nl/>
Voor en over rolstoelgebruikers

<http://www.rolstoel.org/>
Ervaringen met rolstoelgebruik

<http://www.braille.be/nl/>
Informatie over braille en blind zijn

<http://www.muzeum.nl/>
Het muZIEum in Nijmegen is een ervaringsmuseum over zien en niet-zien. Bezoekers kunnen er kennismaken met het wonder van zien en de onbekende wereld van het niet-zien

<http://www.nvbs.nl/>
Nederlandse Vereniging voor Blinden en Slechtzienden

<http://www.kmkg-mrah.be/newnl/index.asp?id=647>
Museum voor blinden en slechtzienden

<http://www.doof.nl>
Ontmoetingsplaats voor doven en slechthorenden

<http://www.viataal.nl/>
Viataal: de organisatie voor beter horen, zien en communiceren.

<http://www.xs4all.nl/~hverdonk/gebarentaal.html>
Alles over gebarentaal

<http://www.denhaag.org/~vitaal/gebarenbos/spellen/frames.html>
Spel je eigen naam volgens het Nederlandse handalfabet

<http://www.fffathaguyot.nl/fonts/>
Lettertypes in gebarentaal.

